

Kansallista pölyttäjästrategiaa valmistelevan työryhmän

4. kokouksen muistio

Asettamiskirjeen diaarinumero VN/12462/2020

Aika: 1.12.2020 klo 12.30–15.00

Paikka: etäkokous, Microsoft Teams

Läsnä:

Jäsenet:	Esko Hyvärinen	YM, puheenjohtaja
	Marjukka Mähönen	MMM, varapuheenjohtaja
	Päivi Akkanen	Ruokavirasto
	Anna-Rosa Asikainen	MTK (varajäsen)
	Kaija Kallio-Mannila	Tukes (klo 13.58 asti)
	Eeva-Liisa Korpela	SML
	Mikko Kuussaari	SYKE
	Mervi Laaksonen	Metsähallitus (varajäsen)
	Reima Leinonen	Kainuun ELY-keskus
	Olli Ojala	YM
	Juho Paukkunen	SLL (varajäsen)
	Tomi Pousi	HML ry
	Sakari Raiskio	Luke
	Pasi Sihvonen	Luomus
	Hanna Skogster	Puutarhaliitto
	Terhi Taulavuori	ProAgria
	Tuuli Ylikotila	Kuntaliitto
Sihteerit:	Janne Heliölä	SYKE (ryhmän 1. sihteeri)
	Sari Himanen	Luke (ryhmän 2. sihteeri, varajäsen)

Kutsutut asiantuntijat:

Tove Jern	MMM (klo 14.09 asti)
Leona Mattsoff-Pakarinen	Tukes

Poissa:	Kaisa Junninen	Metsähallitus
	Tapani Veistola	SLL
	Mika Virtanen	MTK

1. Kokouksen avaus ja järjestäytyminen

Hyvärinen avasi kokouksen klo 12.33. Hän toimi kokouksen puheenjohtajana ja Himanen sihteerinä. Hyväksyttiin kokouksen asialista.

2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Kasvinsuojeluaineita koskeva lainsäädäntö (Tove Jern, MMM)

Tove Jern MMM:stä esitteli kasvinsuojeluaineita koskevaa lainsäädäntöä. Esitysmateriaali löytyy Tiimeristä. Lisäksi keskusteltiin Euroopan komission Pellolta pöytään -strategian tavoitteista liittyen kasvinsuojeluaineisiin (kasvinsuojeluaineiden käytön ja riskien vähentäminen 50 %:lla sekä haitallisimpien aineiden käytön puolittaminen vuoteen 2030 mennessä). Jern kertoi, että vielä ei ole tarkkaa tietoa siitä, mitä tavoite Suomelle tarkoittaa. EU on tehnyt harmonisoitua riski-indikaattoria (tehoaineiden myyntimäärät kerrottuna tehoaineiden ryhmittelystä tulevilla painokertoimilla (onko vähäriskinen, normaalisti hyväksytty, korvattava aine)). 2019 on indikaattori ensimmäisen kerran laskettu Suomelle (lähtövuosi 2011): näyttää vahvaa nousevaa trendiä koska sisältää juurikäävän torjuntaan käytettävän urean, mikä yksin vaikutti indikaattorin suuntaan. Pellolta pöytään -strategia koskee maataloutta, joten ehdotus komissiolle on, että Suomessa indikaattori lasketaan ilman ureaa, jolloin trendi tähän asti on laskeva. Biodiversiteettistrategiassa sen sijaan käytetään todennäköisesti urean sisältävää indikaattorilukua: trendi tällöin nouseva, vaikka ureaa ei pidetä suuren riskin valmisteena. Oleellista on huomioda, että Suomessa on hyvä ja tarkka kasvinsuojeluaineiden hyväksymisjärjestelmä, viljelijöitä koulutetaan paljon ja he osaavat soveltaa IPM-periaatteita.

Sihvonen kysyi neonikotinoidien käyttötilanteesta ja poikkeusluvista Suomessa. EU:ssa neonikotinoidien käyttö on rajattu 2018 alkaen vain kasvihuoneisiin. Sokerijuurikkaan peittaukseen niille on kuitenkin myönnetty Suomessa hätälupia (annetaan 120 vrk ajaksi, arvioidaan haettaessa tapauskohtaisesti, onko käytettävissä tässä kasvinsuojelun hätätilanteessa muuta menetelmää tai ainetta). Lupa myönnetty, koska sokerijuurikas ei kuki, ei houkuttele pölyttäjiä, ei yleensä kukkivia rikkakasveja viljelyalueilla. Lisäksi ehtona on, että sokerijuurikkaan jälkeen saa kylvää vain viljaa. Hyvärinen kysyi, jatkuuko menettely ja onko tietoa muista tehoaineryhmistä, joilla on hyvin negatiivisia vaikutuksia pölyttäjiin. Kallio-Mannila kertoi, että poikkeuslupa käsitellään aina hakemuksesta, Tukes käsittelee hakemuksen ja arvioi myönnön edellytyksiä EU:n kasvinsuojeluasetuksen artiklan 53 perusteella. Tukes vaatii kunnon perustelut ja kannustaa etsimään korvaavia turvallisempia menetelmiä. Neonikotinoideille ei ole olemassa korvaavaa peittausainetta öljykasveille, mutta synteettisiä pyretroideja ruiskutteina saa käyttää; toisaalta näillä on haitallisia vesistövaikutuksia ja ruiskutukset saattavat olla turhia, koska kasvusto on jo tuhoutunut taimiasteella. Eli ei ole yksiselitteistä, mikä on paras ratkaisu kokonaisvaikutusten osalta. Korpela kommentoi, että sokerijuurikkaalta voivat mehiläiset hakea myös pisarointivettä, vaikkakin tämä lienee harvinaista. Kuussaari kysyi, miten kauan neonikotinoideilla käsiteltyä siementä on riittänyt varastoissa ja ovatko öljykasvien viljelyalat vähentyneet juuri käyttökiellon vuoksi. Jern kertoi, että öljykasveilla hätälupia myönnettiin 2014 neonikotinoideilla peitatuille siemenille ja melko suuri osa kylvettiin tällöin peitattuna, viime vuodet lupia myönnetty korvaaville valmisteille. Epätietoisuus mahdollisuudesta peitata kylvösiemen on vähentänyt öljykasvien kylvöaloja. Kallio-Mannila täydensi, että 2019 ei enää haettu öljykasveille hätälupia neonikotinoideille.

Hyvärinen kysyi Pellolta pöytään ja Biodiversiteettistrategian tavoitteiden toteutettavuudesta. Jern kertoi, että komission suunnasta kyseessä ovat toivottavat tavoitteet (aspirational targets)

eli ne eivät ole jäsenmaita laillisesti sitovia. Jäsenmaiden lähtötaso on tärkeää huomioida. Suomessa kasvinsuojeluaineiden käyttömäärä per ha on alhaisimpia Euroopassa (joskin pohjoinen sijainti auttaa), käyttö jo nyt pientä ja meillä osaavat viljelijät, eli hyvin vaikea puolittaa nykyinen käyttö ilman todella rajuja vaikutuksia viljelyyn. Toki keinoja on: edelleen on keskityttävä koulutukseen ja lisättävä tutkimusrahoitusta vaihtoehtoisten torjuntamenetelmien kehittämiseksi. Aikataulullisesti tavoite vaikuttaa erittäin haastavalta. Hyvärinen muistutti, että pölyttjästrategian on hyvä osaltaan tukea noihin tavoitteisiin pääsyä.

4. Kasvinsuojeluaineiden riskinarviointi etenkin pölyttäjien osalta (Leona Mattsoff-Pakarinen, TUKES)

Leona Mattsoff-Pakarinen TUKES:ista esitteli kasvinsuojeluaineiden riskinarviointia ja pölyttäjien suojelua. Esitysmateriaali löytyy Tiimeristä.

Keskustelussa Ylikotila kysyi esiteltyjen toimien kehittämisestä ja käyttöönoton aikataulusta. Tehoaineiden riskinarviointi tehdään EU-tasolla ja valmisteiden riskinarviointi kolmella EU-vyöhykellä, joissa jäsenmaat toimivat yhteistyössä). Valmisteet hyväksytään kansallisesti. Myyntipäällysteiden käytön rajoituksista vastaavat jäsenmaat. Pohjoisen vyöhykkeen yhdessä kehittämät toimet koskien kroonisia mehiläisriskejä ja akuutteja kimalaisriskejä on otettu käyttöön hakemusten arvioinnissa lokakuun alussa. Piennarasiat ja mehiläismerkki ovat kansallista kehittämistä, josta keskustellaan tammikuussa ministeriöiden (YM, MMM) ja muiden sidosryhmien kanssa: mikäli hyväksytään, otetaan käyttöön sen jälkeen.

Hyvärinen kysyi näkemystä kasvinsuojeluaineiden ja biosidien käytön mahdolliseen lisääntyvään tarpeeseen pohjoisissa oloissa ilmaston muuttuessa ja näkyykö tämä jo viimeaikaisissa käyttötarpeissa. Mattsoff-Pakarinen ja Jern kommentoivat, että yksittäisenä esimerkkinä on annettu hätälupia gammayökkösen torjuntaan, mutta suuremmassa määrin ei viitteitä lisääntyneistä tarpeista vielä ole ollut. On vaikea sanoa, onko esimerkiksi perunaruton aggressiivisempaan ja aikaisempaan esiintymiseen syynä ilmastomuutos vai jokin muu kuten kasvinvuorottelun puute. Mahdolliset lisääntyvät haasteet ja ongelmat ovat kyllä tiedossa.

Hyvärinen kysyi, olisiko pölyttjästrategiaan sisällytettäviä hyödyllisiä toimia esimerkiksi vaihtoehtoiset torjuntamenetelmät (mekaaniset ym. hallintakeinot). Jern kommentoi tarvittavan useita erilaisia ratkaisuja, jolloin olemme vähemmän riippuvaisia kasvinsuojeluaineista, esim. yhdistelmänä vaihtoehtoisia torjuntamenetelmiä ja tarpeenmukaista kasvinsuojeluaineiden käyttöä. Tarvitaan myös tiedon ja tietoisuuden lisäämistä. Mattsoff-Pakarinen korosti pakollisen viljelykierron tärkeyttä (vaikutuksia niin rikkakasveihin, tuhoeläimiin kuin tauteihin) sekä kukkakaistoja pölyttäjiä tukemaan ja mainitsi esimerkkinä Ruotsin Hela Skåne Blommar -hankkeen, jossa rakennettu yritysmallista toimintaa monilajisten kukkakaistojen toteutukseen. Tomi Pousi kommentoi, että kasvinsuojelun lisäämiselle on painetta etenkin puutarhakasveilla. Markkina-alue pohjoisessa on kuitenkin pieni ja pinta-alat pieniä, mikä ei houkuttele kehittämään uusia kasvinsuojeluaineita juuri meidän oloihin. Tämä korostaa useampien eri torjuntamenetelmien tarvetta ja lisätutkimusta näistä. Korpela kommentoi, että kukkakaistat ovat hyvä lisä, mutta

eikö olisi toivottavaa, että hyönteiset menisivät paitsi niille niin myös viljelykasveille. Jos kaistat ovat pieniä, on mietittävä, etteivät ne muodostu loukuiksi pölyttäjille, ja miten huolehditaan siitä, että kasvinsuojeluaineita ei kulkeudu kaistoille. Mattsoff-Pakarinen kommentoi, että pellon sisäisille kaistoille on suojaetäisyysvaatimus, jolloin niille ei päädy kasvinsuojeluaineita. Tuulikulkeumaa alentavilla suuttimilla saadaan suojaetäisyyksiä pienemmiksi. Toki mahdollisia ovat jäämät viljelykasvien kautta.

5. EU:n biodiversiteettistrategian pölyttäjiä koskevat tavoitteet (YM)

Olli Ojala esitteli EU:n biodiversiteettistrategiaa ja sen pölyttäjiä koskevia tavoitteita.

Keskustelussa todettiin, että biodiversiteettistrategia asettaa minimitason pölyttäjästrategian tavoitteille, mutta toki voimme olla kunnianhimoisempiakin. Sihvonen kysyi strategian tavoitteesta lisätä 10 %:lla erinäisten monimuotoisuutta lisäävien toimien pinta-alaa. Tavoite on hyvä pölyttäjien kannalta, mutta millaisin toimin tämä on ajateltu toteutettavan ja miten tätä seurataan. Heliölä kertoi toimien voivan olla esimerkiksi maisemaelementtejä kuten pensasaitoja, kivisaarekkeitä ja muita pieniä maisemaelementtejä. Ojala täydensi toimien sisältävän mahdollisesti myös pientareita ja kesantoja. Kuussaari kommentoi, että kansallisesti tavoitteita voisi saavuttaa maatalouden ympäristötoimenpiteiden kuten luonnonhoitopeltojen, monimuotoisuuspeltojen, niittypeltojen ja kukkivien kaistojen lisäämisen kautta. On olemassa tutkimustietoa esim. pitkäaikaisten luonnonhoitopeltojen, joilla lajisto ehtii kehittyä monimuotoiseksi, vaikuttavuudesta pölyttäjiin. Todettiin, että työryhmän on hyvä perehtyä tarkasti niin biodiversiteettistrategiaan kuin Pellolta pöytään -strategiaan hyödyllisenä taustatietona.

6. Jatkokeskustelu strategisen tavoitteen määrittelystä

Keskusteltiin pölyttäjästrategian strategisten tavoitteiden määrittelystä. Sihvosen mukaan muotoilu on hyvä ja linjassa työryhmän tehtävänannon kanssa. Monimuotoisuus sanana on hyvä näkyä tavoitteissa, mutta selvennettävä, viitataanko pölyttäjien monimuotoisuuteen vai monimuotoisuuteen yleisesti. Selkiytetään muotoilua kohdentumaan pölyttäjien monimuotoisuuteen ja hiotaan kirjoitusasua. Korpela ehdotti pohdittavaksi tarhamehiläisiin liittyvän tavoitteen sisällyttämistä selkeämmin osaksi strategisia tavoitteita. Ylikotila toi esiin elinympäristönäkökulman tärkeyden. Tavoitteiden muotoilua jatketaan ehdotusten pohjalta puheenjohtajien ja sihteerien kesken.

7. Strategian jalkauttamisen vastuutahojen tunnistaminen ja työryhmän sisäinen www-kyselyn strategiatyön tavoitteista (Heliölä)

Heliölä esitteli mahdollisia tunnistettuja strategian jalkauttamisen vastuutahoja, millaisia toimia ja pölyttäjälupauksia voidaan ehdottaa, ketkä toiminnan rahoittajia, tiedontuottajia, tiedonjakajia tarjoamaan keinoja. Kaikki maankäytön toimijat ovat toteutuksessa tärkeitä kuten myös kansalaistoiminta. Heliölä esitteli myös luonnoksen www-kyselystä työryhmälle. Kyselyllä tarkennettaisiin strategiatyön tavoitteita ja toimenpiteitä sekä vastuutahoja. Kysely olisi tarkoitus lähettää työryhmälle jo joulukuussa ja sen tuloksista keskustella tammikuun

kokouksessa. Vastaava tai hieman muokattu kysely voitaisiin lähettää laajemmalle joukolle sidosryhmiä tai avoimena kyselynä keväällä 2021.

Hyvärinen piti kyselyä hyödyllisenä strategiatyön fokusoinnille ja näkemysten kattavalle keräämiselle. Laajempi ulkoinen kysely voitaisiin toteuttaa kevätkaudella siten, että sen tuloksia esiteltäisiin sidosryhmille webinaarissa. Sihvonen piti hyvänä etenemistä niin, että ensin saadaan ryhmän oma näkemys ja sen jälkeen vasta kysely sidosryhmille. Kysely päätettiin laittaa jakoon työryhmälle hyvin pian, jolloin tuloksia voidaan katsoa jo seuraavassa kokouksessa.

8. Muut mahdolliset asiat

Olli Ojala kertoi EU:n pölyttäjälaitteen jatkotyöstä. Pölyttäjälaitteen päivitys on tulossa 2021 (arviointi 2020). Keskeistä on kytkentä biodiversiteettistrategian pölyttäjätavoitteisiin, Euroopan tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksen johtopäätösten huomiointi, seurannan vahvistaminen, vahvempi kytkentä Horizon Europe-ohjelmaan, toimenpideohjelmat lajeille, maatalouskysymykset. Aloitteen päivitystä on tärkeää seurata ja työhön osallistua. Mähönen mainitsi myös uudistettavasta kehitysyhteistyöpolitiikasta, jossa hyvä pitää myös pölyttäjäkytkennät mielessä. Paukkunen jakoi tiedon uudesta pölyttäjiin ja pölytykseen liittyvästä kirjasta, joka ilmestyy joulukuussa:

<https://pelagicpublishing.com/products/pollinators-and-pollination-ollerton-9781784272289>.

9. Seuraavat kokoukset

Työryhmän 5. kokous järjestetään Teamsilla **ke 20.1.2021 klo 12.30-15.00**. Asialistalla ovat mm. mehiläistarhaukseen liittyvät kysymykset (Eeva-Liisa Korpela alustaa), sekä strategisten osatavoitteiden tarkempi rajaaminen. Kokoukseen on hyvä miettiä etukäteen mitä tavoitteita ja toimia ryhmäläiset pitävät tärkeinä ja haluavat tuoda mukaan työhön: nämä yhdessä kyselyn tulosten kanssa auttavat kokonaisuuden jatkopohdintaa.

10. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.04.